

Leef

Smullen van familiesores

Toneelgroep Maastricht brengt familiedrama 'Augustus: Oklahoma' op de planken. FOTO HARRY HEUTS

INTERVIEW TONEELGROEP MAASTRICHT

'Een toneelstuk van dik drie uur

Het is de grootste toneelproductie ooit van Toneelgroep Maastricht: het met een Pulitzer Prize bekroonde 'Augustus: Oklahoma'. Twaalf acteurs vertellen in drie uur en tien minuten het verhaal van de Amerikaanse familie Weston. Een familieportret dat tragisch en geestig tegelijk is, vol schone schijn en onderhuidse spanningen. „Het is alsof je bingewacht op Netflix. Je wilt weten hoe het afloopt.”

Scenograaf
Michiel Voet

DOOR RONALD COLÉE
FOTO'S HARRY HEUTS

SITTARD

Het is een imponerend en ingenieus verzonden decor. Een hellend vlak van twaalf bij twaalf meter dat doet denken aan een landschap met loopgraven. Met daarboven vijftientig zuilen van acht meter hoog die langzaam vanuit het plafond naar beneden zakken en de villa van de familie Weston in het drama *Augustus: Oklahoma* in een kooi en daarna in een mijnenveld vol kraters veranderen. Scenograaf Michiel Voet besloot na het lezen van het script een mentale ruimte te creëren. Geen letterlijke illustratie. „Ik heb de villa benaderd als oorlogsgebied. Als een arena waarin familieleden de confrontatie met elkaar aangaan. Een bunker waarin zich onderhuidse spanningen manifesteren en oud zeer aan de oppervlakte komt. Een kille, claustrofobische omgeving die in het begin van de voorstelling letterlijk achter een familieportret vol schone schijn verscholen zit en uiteindelijk het faillissement van deze familie blootlegt.” De vorige versie van *Augustus: Oklahoma* die in de Nederlandse theaters werd opgevoerd dateert alweer van twaalf jaar geleden. Toen onder anderen met Ria Eimers, Loes Luca, Oda Spelbos

en Tjitske Reidinga in de gelederen. „Destijds was het decor kei-realistisch. Een luxueuze villa van meerdere verdiepingen vol antieke meubels en boekenkasten. Daar hebben wij bewust niet voor gekozen. Want het stuk zelf is al hyperrealistisch. Daarom moet je qua vormgeving, vind ik, de verbeelding aan de mensen in de zaal overlaten. Want dat is de essentie van theater. Dan krijg je ook veel actievere kijkers.”

Heetste maand van het jaar

In het door de Amerikaan Tracy Letts geschreven verhaal keren de drie zussen Weston in de heetste maand van het jaar terug naar hun ouderlijk huis op het platteland van Oklahoma omdat hun vader vermist wordt. Al snel lopen de spanningen hoog op, niet in de laatste plaats door de aan pijnstillers verslaafde moeder. Geen jeugdtrauma blijft onberoerd, geen familiegeheim is veilig en niemand ontsnapt aan de wurggreep van de moederliefde. De rol van die moeder – Violet – wordt gespeeld door Ariane Schluter. Zij vertolkte in 2005 bij Het Nationale Toneel de titelrol van Phèdre die verliefd wordt op haar stiefzoon Hippolytus. Destijds gespeeld door Michel Sluysmans, nu artistiek leider en regisseur bij Toneelgroep Maastricht. Het duo bleef contact houden en trof elkaar zes jaar

geleden in de Utrechtse schouwburg waar Sluysmans met een productie in de grote zaal stond en Schluter in de kleine. „Daar hebben we een drankje gedaan en de wens uitgesproken een keer iets samen te gaan doen.” Het duurde drie jaar voor dat plan concreet vorm kreeg. „Het was heel lastig om onze agenda's op elkaar af te stemmen en daarbij had Ariane alle grote, mooie vrouwenrollen uit het bestaande toneelrepertoire al een keer gespeeld. Toen zijn we gaan kijken of we boeken of films naar toneel konden vertalen, maar ook daartussen vonden we niets dat geschikt was, totdat Ariane op een dag met *Augustus: Oklahoma* aankwam.”

Meryl Streep en Julia Roberts

Sluysmans kende het stuk niet en had ook nooit de film met Meryl Streep en Julia Roberts gezien. „Dus heb ik eerst het stuk gelezen dat aan de ene kant heel grappig is maar ook over heel wezenlijke dingen gaat: familiebanden tussen verschillende generaties. Een terugkerend thema in mijn voorstellingen. Aan familie kun je je niet ontworstelen. Familie kies je ook niet, die krijg je. En dat levert situaties op waarin iedereen zich herkent. Dat je jezelf voorneemt deze keer geen ruzie te maken en je een half uur later toch in een heftige woordenwisse-

ling verzeild bent geraakt. Dat heeft iets tragisch en komisch tegelijk. Daar hou ik wel van. Want de fijnste humor ontstaat vaak uit verdriet en pijn.” Omdat het stuk dertien rollen telt die door twaalf acteurs vertolkt worden, is *Augustus: Oklahoma* voor toneelbegrippen een dure productie. Het kostte Sluysmans uiteindelijk een jaar om het met behulp van De Theateralliantie – een samenwerkingsverband van de zeven grote theaters in ons land – gefinancierd te krijgen. „Als we deze productie als Toneelgroep Maastricht in ons eentje hadden moeten bekostigen, was ons budget voor de rest van het jaar in een klap op geweest. Want in totaal werken we met een man of vijftig, zestig aan deze voorstelling van wie twaalf voor de schermen en de rest erachter.” Het verhaal is zeer eigentijds gemaakt door Han van Wieringen. „Dit stuk is geschreven voor grote maatschappelijke ontwikkelingen als #metoo of #blacklivesmatter”, zegt Sluysmans. Toen waren we ook nog niet zo begaan met het klimaat als nu. Zo heeft de man van Barbara in het origineel als professor aan de universiteit een affaire met een van zijn studentes. Toen pikant, nu MeToo. Daarnaast laten we Violets kleindochter Jean, een rol van Yasmina Abdelmoumen, nu geen

Regisseur Michel Sluysmans

dat je wilt bingewatchen'

Actrice
Jenell Tedjai

„Het huis van de familie Weston is gebouwd op een plek waar vroeger native americans woonden, op schuldige grond”, zegt Tedjai. „Zij ziet hoe de familie Weston ontheemd raakt en de leden elkaar kapotmaken. Terwijl zij – als enige tegen dat grimmige decor – overeind blijft.”

Grillige vrouw

Voor de 27-jarige Nieuwegeinse, vierdejaarsstudente aan de Toneelacademie in Maastricht, is het pas de tweede grote productie waarin ze speelt na *Een leuk avondje uit!* van Het Zuidelijk Toneel, Theater Artemis en Paleis Antwerpen. „Die voorstelling onder regie van Jesse Batelaan was heel anders. Met zang, dans en veel toeters en bellen. En ook al heb ik als Johnna niet veel tekst, ik sta wel de complete drie uur en tien minuten op het toneel. Johnna verlaat het huis niet en toch is zij verbonden met alles en iedereen om haar heen. In feite is zij een extra toeschouwer die het ineenstorten van deze familie niet vanuit de zaal, maar vanaf het podium gadeslaat. Hoe blijft zij overeind tussen al dat geweld?”

Schluter heeft als een van de hoofdpersonages een heel intensieve rol. „Violet is een grillige en ongrijpbare vrouw die uit onmacht om zich heen slaat. Die niet in staat is om haar kinderen

de liefde te geven waar ze zo naar hunkeren. Omdat ze die liefde zelf nooit gekend heeft. Een vrouw die door haar ziekte – mondkanker – verslaafd raakt aan de medicijnen, waardoor ze nog onberekenbaarder wordt. Een prachtig vol personage om te spelen. Om zo te laten zien waar die getroebleerdheid vandaan komt. Op het moment dat je denkt: o, het is zo'n vrouw, neemt ze een afslag en blijkt ze weer totaal anders te zijn. Dat maakt het heel moeilijk, maar ook heel spannend om haar neer te zetten. Ze is niet alleen vilein, arrogant, onderdanig en bang, ze stoot ook mensen af en trekt ze weer aan. En die overgang van poeslief naar heel vilein, dat maakt deze rol zo interessant. Het publiek krijgt het gevoel naar een Netflixserie te kijken die je wilt bingewatchen om te weten hoe het afloopt.”

Toneelgroep Maastricht staat met 'Augustus: Oklahoma' van 6 tot en met 10 december in het Parkstad Limburg Theater in Heerlen, op 29 februari in de Maaspoort in Venlo, 11 en 12 april in Theater aan het Vrijthof in Maastricht en op 13 en 14 april weer in het Parkstad Limburg Theater in Heerlen.

Meer info:
www.toneelgroepmaastricht.nl

REAGEREN?
ronald.colee@delimburger.nl

Aan familie kun je je niet ontworstelen. Familie kies je ook niet, die krijg je. En dat levert situaties op waarin iedereen zich herkent.

Michel Sluysmans,
regisseur

vlees eten waarmee we haar recht tegenover haar oom Porgy Franssen zetten die zijn hele leven niets anders gedaan heeft en voor wie een maaltijd niet compleet is zonder vlees. Ook hebben we Viktor Griffioen, die de rol van sheriff speelt en heel muzikaal is, vijf mooie Engelstalige liedjes laten schrijven die we voor, tussen en na de drie aktes invoegen. Om even los te komen van de Nederlandse taal en het publiek te laten ontspannen voor de volgende dramatiek in het stuk weer begint.”

Twaalf acteurs

De casting voor deze monsterproductie was ook een klus op zich. „Ik had twaalf acteurs van twintig kunnen kiezen, maar dat wilde ik niet. Ik wilde ook echt verschillende generaties met elkaar op het toneel laten staan. Dus ik ben gaan puzzelen; als eerste castte ik de op een na grootste rol – die van Violets dochter Barbara – die gespeeld wordt door Wendell Jaspers. Vervolgens heb ik gefantaseerd wie mooi zou zijn als haar echtgenoot, en zo ontstond stapje voor stapje de club die er nu is. Dat luistert allemaal heel nauw, omdat de hele groep zes maanden lang met elkaar op moet trekken. Alleen voor de rollen van de twee jongste spelers in het stuk – die van kleindochter Jean en

huishoudster Johnna hebben we audities gedaan.”

Een andere uitdaging is de lengte van de voorstelling. „Waardoor je met een andere spanningsboog te maken krijgt. Het is een stuk dat in acht weken tijd in elkaar gezet moet worden. Normaal zet ik in zo'n tijdsperiode een voorstelling van twee uur in elkaar, nu een van drie uur en tien minuten. Alleen met de teksten aan tafel repeteren ben je al een halve dag kwijt. Daarbij had ik de vorige keer met *De Meeuw* met acht acteurs te maken, nu met twaalf. Ervaren acteurs die allemaal mondig zijn en kritische vragen stellen. Gelukkig beschik ik met Paul Slangen en Michiel Voet over een goede dramaturg en een sterke scenograaf. Maar ze zeggen wel eens: een grote cast is net als die kruiwagen met kikkers die er onderweg uit kunnen springen. Daarom is het belangrijk dat je trouw blijft aan het hetgeen je bedacht hebt, dat je de flexibiliteit bezit om verbeteringen aan te brengen en iedereen het zelfvertrouwen en het plezier schenkt aan iets heel moois te werken. Zodat ze straks boven zichzelf uit kunnen stijgen.”

Twee opvallende rollen zijn weggelegd voor Ariane Schluter als Violet, de moeder des huizes en Jenell Tedjai als de door haar man ingehuurd huishoudster Johnna die een *native american* is.

Actrice
Ariane Schluter

Moeder Violet is een prachtig vol personage om te spelen. Om zo te laten zien waar dat getroebleerde van haar vandaan komt.

Ariane Schluter,
actrice